

Žádosti a listiny knihovní.

A. Žádosti knihovní.

I. Pojem.

Žádostmi knihovními slují soudní podání, jimiž se žádá za zápis do knih pozemkových; žádosti knihovní liší se od každého jinakého podání soudního tím, že forma i obsah jejich řídí se dle zvláštních předpisů řádu knihovního. Při vyřízení knihovní žádosti má soud z úřední moci na základě výpisu z knih pozemkových (knihovní lustrum) k tomu přihlížeti, zdali obsah žádosti se stavem knihovním se srovnává, a tudíž žádost zamítnouti, jestliže se přičí dotyčné knihovní vložce nebo předpisům knihovního zákona anebo nesouhlasí-li s připojenými listinami. Každá knihovní žádost, má-li ji býti vyhověno, musí odpovídati těmto třem požadavkům. Soud musí každou knihovní žádost tím přísněji a zevrubněji zkoumati, jelikož každý knihovní zápis má důležitý vliv i na práva osob třetích a poněvadž základní princip ústavu knih veřejných — spolehlivost, princip veřejné víry — každým nesprávným zápisem se ruší a ohrožuje.

II. Forma a obsah knihovních žádostí.

Každá knihovní žádost má míti kromě náležitostí všeobecných tyto náležitosti zvláštní:

1. U sborových soudů budtež knihovní žádosti podávány vždy písemně; u soudů okresních lze je podati též ústně. Byla-li žádost podána ústně, budiž o ní za šetření předepsaných formálností protokol sepsán a žadatel budiž vyzván, aby určité žádání přednesl (§ 83 kn. z.). I když se jedná o knihovní záznam ve prospěch eráru, musí žádost přesně formálním požadavkům odpovídati, kteréž jsou obsaženy v §§ 83 až 85 a 92 kn. z. (roz. ze dne 23. září 1884 č. 10946; časop. »Zeit. für Not.« r. 1886 str. 151).

2. Každá knihovní žádost má obsahovati:

a) Označení knihovního soudu, k němuž žádost se má podati, jméno a příjmení, stav a bydliště žadatele a těch osob, kteréž o vyřízení mají býti vyrozuměny a, jde-li o osoby právnické (korporace a pod.), označení jejich a jména jich zástupců (§ 84 kn. z.).

b) Knihovní vložky, v nichž žádaný zápis má býti proveden, budtež označeny týmž způsobem, jako v knize pozemkové.

c) V žádosti budiž přesně uvedeno, co v pozemkové knize má býti zapsáno. Žádost za vklad zahrnuje v sobě mlčky i žádost za záznam, ač jestliže žadatel záznam výslovně nevyloučil. Chce-li nebo může-li žadatel nabýti věcného práva toliko v příčině plodů nemovitosti, budiž to výslovně poznamenáno (§ 85 kn. z.).

3. Touže žádostí lze žádati též o několik zápisů o tytéž listiny se opírajících, jakož i o zápis určitého práva ve více vložkách nebo zápis více práv v téže vložce (§ 86 kn. z.).

4. Knihovní žádosti budtež podány, pokud není zákonem stanovena odchylka, v jednom exempláři. Ve věcech exekučních musí býti však podáno kromě jednoho pare pro sbírku listin tolik vyhotovení, kolik jest exekutů, proti nimž žádost směřuje. Byla-li však podána žádost toliko v jednom vyhotovení, není již tím odůvodněno odmítnutí žádosti jinak odůvodněné (roz. ze dne 20. října 1874 č. 10806 sb. 5505, časop. »Ger. Halle« r. 1874 č. 105). Exekuční soud má v takovém případě postupovati týmž způsobem, jako když nebyl podán dostatečný počet rubrik.

5. K žádostem budiž tolik rubrik připojeno, kolik jest jich zapotřebí k vyrozumění interesentů. Nepředložení dostatečného počtu rubrik není však důvodem k odmítnutí žádosti; interesenti mají pak býti v tomto případě vyrozuměni z úřední moci (roz. ze dne 11. listopadu 1873 č. 11074 sb. 5135, časop. »Ger. Zeit.« r. 1874 č. 30).

V tomto případě sluší dle obdoby § 84 c. ř. s. — knihovní zákon neobsahuje žádného ustanovení v tomto směru — vyžádati si nedostávající se rubriky do určité lhůty; jinak by musel žadatel zapraviti zvýšené kolkové poplatky a potřebné rubriky by se vyhotovily z úřední moci. Na rubrikách budiž stručně uveden petit v žádosti kladený. Na místě rubrik mohou býti připojeny úplné opisy žádosti. Byla-li žádost podána do protokolu, vyhotoví potřebné rubriky a k žádosti úplné episy protokolu za účelem vyrozumění účastníků soud (§ 92 kn. z.).

III. Legitimace žadatele.

1. Knihovní žádost může podati toliko ten, kdo jest k ní řádně legitimován; legitimace žadatele musí býti prokázána připojenými listinami neb obsahem veřejných knih.

2. Podání žádosti jménem jiných osob:

a) Jestliže kdo podává žádost jménem někoho jiného, musí prokázati, že k podání knihovní žádosti jest oprávněn.

b) K podání žádosti o zápis knihovní jménem toho, k jehož prospěchu zápis se děje, stačí všeobecná plná moc.

c) Zákonní nebo soudem ustanovení zástupci nemají zapotřebí zvláštního zmocnění k žádosti o zápis práv jich svěřencům příslušejících aneb o výmaz břemen na jmění jejich správě svěřeném (§ 77 kn. z.).

d) Jestliže ten, na něhož nemovitost nebo knihovní právo způsobem mimoknihovním přešlo, poskytne někomu jinému právo další, jež jest předmětem zápisu do veřejných knih, může nabyvatel žádati též za zápis svého předchůdce (§ 78 kn. z.). Toto ustanovení § 78 kn. z. jest však výjimkou a nelze je proto obdobně rozšiřovati i na případy jiné (roz. ze dne 22. června 1875 č. 6734, sb. 5769, časop. »Ger. Halle« 1876 č. 64), zejména nikoli na vymožení exekučního práva zástavního (roz. ze dne 24. září 1884 č. 9618, sb. 10.179, časop. »Ger. Halle« r. 1885 str. 158).

e) Též rukojmě může žádati za knihovní zápis ve jménu věřitele, jestliže tento opominul zástavní právo si nechati ve veřejných knihách zapisati (§ 79 kn. z.).

f) Za zápis práv společných, jichž v poměru k celku nelze dělit, může žádati pro sebe i jménem ostatních každý z podílníků (§ 80 kn. z.).

3. Žádost za současný zápis vzájemných práv může podati jedna i druhá strana (§ 97 odst. 2. kn. z.).

IV. Soudní vyřízení knihovních žádostí.

1. Pro posouzení knihovní žádosti jest rozhodna doba, kdy žádost došla ke knihovnímu soudu (§ 93 kn. z.).

2. Knihovní soud, prozkoumav řádně žádost i její přílohy, povolí knihovní zápis jen tenkrát, když

a) dle obsahu pozemkové knihy není ohledně nemovitosti nebo práva překážky proti žádanému zápisu.

b) Při tom má soudce, pokud se žádost dotýká listin ve sbírce listin založených, i k obsahu těchto listin náležitě přihlížeti (roz. ze dne 20. listopadu 1882 č. 13615, časop. »Zeitschr. für Not.« r. 1885 str. 227).

c) Jestliže žádost se stavem knihovním nesouhlasí nebo neobsahuje-li vše, k čemu sluší dle knihovního stavu přihlížeti, má knihovní soudce na tyto okolnosti písemně upozorniti (§ 3 výk. instr.).

d) Vyřizuje-li knihovní žádost má soudce též zkoumati, zdali není odůvodněné pochybnosti o disposičním právu účastníků s dotýcnými předměty, osobní jich způsobilostí podmíněním, neb o oprávnění žadatele k podání knihovní žádosti.

e) Soudce má dále zkoumati, zdali žádost obsahem připojených listin jest odůvodněna; není však jeho úkolem posuzovati, jaké účinky dotýcná smlouva by mohla míti vůči osobám třetím (roz. ze dne 20. října 1887 č. 11.875, časop. »Z. f. N.« 1887 str. 310).

f) Konečně má soudce k tomu přihlížeti, zdali listiny jsou vyhotoveny ve formě, jaké jest zapotřebí k povolení vkladu, záznamu nebo poznámky.

3. Při knihovních zápisech, kteréž byly povoleny jiným soudem než soudem knihovním, má se knihovní soud obmeziti toliko na otázku, zdali zápis vzhledem na stav knihovní jest přípustný; o ostatních podmínkách rozhoduje soud povolující (§ 94 kn. z.). Tento předpis platí též o knihovních zápisech povolených od soudův uherských (výn. min. sprav. ze dne 23. září 1862 č. 9627 a roz. ze dne 3. října 1882 č. 11.602, sb. 9118, časop. »Zeit. f. Not.« 1883 str. 96). Z § 94 posl. odst. vychází tudíž na jevo, že knihovní úřad nemá též práva zkoumati správnost exekuce soudem nalézacím povolené (roz. ze dne 19. července 1883 č. 8354, časop. »Ger. Zeit.« r. 1888 str. 135).

4. O každé knihovní žádosti má soud bez slyšení stran a z pravidla bez předchozího výměru rozhodnouti ve věci samé, a ve výměru v knihovní žádosti vydaném má výslovně uvést, zdali se žádosti vyhovuje či se zamítá (§ 95 kn. z.). Výjimky z tohoto pravidla jsou:

a) Při žádostech o výmaz budiž ustanoven rok ke slyšení toho, k jehož žádosti záznam byl povolen, není-li knihovnímu soudu známo, zdali žaloba spravovací byla v čas podána nebo zdali lhůta ke spravení ještě neuplynula (§ 45 kn. z.); rovněž tak při žádostech o výmaz poznámky spornosti k tomu cíli, aby bylo vyšetřeno, zdali žaloba v čas byla podána (§ 68 kn. z.).

b) Při opravách pozemkové knihy budtež účastníci slyšení (§ 104 kn. z.) a podobně i

c) dle zák. ze dne 6. února 1869 č. 18 ř. z. v řízení při knihovním rozdělení nemovitosti.

5. Nemůže-li býti žádosti vyhověno sice úplně, avšak alespoň z části, budiž zápis nařízen, pokud jest přístupný, a žádost v oné části, pokud jí nelze vyhověti, budiž zamítnuta.

6. Byla-li žádost zcela nebo z části zamítnuta, budtež ve výměru uvedeny všechny důvody, pro kteréž zápis nemohl býti povolen (§ 95 kn. z.).

7. Více nebo něco jiného, než strana žádala, nesmí býti povoleno.

8. Bylo-li žádáno toliko za záznam, nesmí býti vklad nařízen, i když by podmínky jeho byly splněny (§§ 85 a 96 kn. z.).

9. Vychází-li z listin k žádostem přiložených na jevo, že právo, kteréž má býti zapsáno, jest podrobno jistým obmezením nebo odvislo od vzájemných závazků, nesmí zápis tohoto práva býti povolen, nežádá-li se zároveň o zápis těchto obmezení nebo vzájemných závazků (§ 97 kn. z.).

V. Výkon vyřízených knihovních žádostí.

Soudem vyřízené knihovní žádosti budtež ještě před vyhotovením soudních výměrů odevzdány bezprostředně knihovnímu úřadu; soudní vyřízení, jímž knihovní zápis byl povolen nebo nařízen, pokládá se pro knihovní úřad na příkaz ve smyslu § 102 kn. z. Zvláštního nařízení výkonu třeba není (§ 5 vyk. nař.). Opírá-li se žádost o takovou listinu, ze které se přímo poplatek zapravuje, budiž k žádosti připojen druhý opis bez kolku pro úřad poplatky vyměřující resp. pro úřad berní, leč že by se žádostí předložil se výkaz, že poplatek byl již zapraven, nebo že bernímu úřadu byl předložen duplikát neb opis dotyčné listiny. Tento výkaz má soudce v knihovním výměru pro berní úřad určeném výslovně uvést (§ 3 lit. b) cís. nař. ze dne 16. března 1851 č. 67 ř. z.).

VI. Žádosti za oddělení pozemků. Srv. čl. Oddělení pozemků.

VII. Právo poplatkové. Viz čl. Zápisu knihovní.

B. Listiny knihovní.

I. Pojem a význam.

Knihovnickými listinami slují listiny, kteréž mají všechny zákonem ustanovené známky, jichž jest zapotřebí, aby na jich základě knihovní zápis mohl býti povolen. Knihovní soud má z úřední moci zkoušeti, zdali listina má všechny zákonné vlastnosti a může-li tudíž býti základem knihovního zápisu. Jest povinností soudu zameziti pokud možná obcházení zákona knihovního, aby strany jeho předpisů méně znalé v čas byly uchráněny před újmami často velice značnými a rovněž i důvěra ve veřejné knihy by tím velice trpěla, když by soudové povolovali převody vlastnictví na základě aktů formálně neplatných (výn. min. sprav. ze dne 14. října 1874 č. 13.773).

II. Zvláštní vlastnosti knihovních listin.

1. Musí býti prosty takových vad zevnějších, jimiž by věrohodnost jejich byla seslabována, a skládají-li se z několika archů musí býti tak sešity, aby žádný arch nemohl býti podvržen.

2. Osoby v právním jednání účastněné budtež v nich označeny způsobem takovým, aby nemohly býti s osobami jinými zaměněny, a budiž v listině uvedeno místo, den, měsíc a rok, kde a kdy listina byla zřízena (§ 27 kn. z.).

3. Na základě listiny, kteráž nevykazuje, kde dotyčná smlouva byla zřízena, nemůže býti povolen ani vklad ani záznam v knize pozemkové (roz. ze dne 29. října 1878 č. 12.097, sb. 7186, časop. »Zeit. f. Not.« r. 1878 č. 50).

4. Jedná-li se o nabytí nebo změnu věcného práva, musí listina obsahovati platný právní titul (§ 26 kn. z.).

5. Knihovní listiny budtež předloženy v prvopise. Nachází-li se originál listiny u knihovního soudu buď v úředních spisech nebo ve schování neb u knihovní žádosti ještě nevyřízené, stačí, když se předloží toliko její opis a udá se, kde se originál nalézá (§ 87 kn. z.).

6. Knihovní listiny musí býti zřízeny v řeči u soudů v zemi obvyklé; jsou-li sepsány v řeči jiné, budiž přiložen překlad plně věry zasluhující (§ 89 kn. z.).

7. Okolnost, že listina jest z části litografována nebo psána různými inkousty, neodůvodňuje zevnější vadu listiny (roz. ze dne 25. února 1879 č. 2240, sb. 7351, časop. »Zeit. f. Not.« r. 1879 č. 27).

8. Formálnosti listiny, na jejímž základě má býti povolen knihovní vklad nebo záznam, sluší posuzovati dle doby jejího zřízení (roz. ze dne 2. listopadu 1881 č. 12.392, sb. 8541, časop. »Zeit. für Not.« z r. 1882 str. 100, r. 1883 str. 116).

III. Listinami knihovními mohou býti:

1. Listiny soukromé, kteréž však musí odpovídati těmto podmínkám:

a) Podpisy na nich musí býti z pravidla soudem nebo notářem ověřeny; výjimku připouští zák. ze dne 5. června 1890 č. 109 ř. z. při knihovních zápisech na základě soukromých listin v nepatrných věcech knihovních, za jakéž dle zemských zákonů v jednotlivých zemích vesměs dne 26. března 1891 datovaných (z. z. pro král. České č. 25) sluší pokládati ony, při nichž obnos pohledávky nebo cena nebo hodnota nemovitosti nebo práva jest určena a nepřesahuje 100 zl.; tyto listiny musí pak býti spolupodepsány ode dvou hodnověrných mužů jako svědků.

b) Musí obsahovati vedle podmínek pod č. II. uvedených

α) zevrubné označení nemovitosti nebo práva, jehož vklad se týče

β) výslovné prohlášení toho, jehož právo má býti obmezeno, obtíženo, zrušeno nebo na jinou osobu převedeno, že ke vkladu zamýšlenému svoluje.

c) Listiny zřízené ve státech cizích musí býti ověřeny rakouským vyslanectvím nebo konsulátem, pokud pro některé státy nejsou stanoveny odchýlky (§ 32 kn. z.).

2. Veřejné listiny, na jichž základě vklady mohou býti povoleny, jsou:

a) Listiny zřízené o právních jednáních od veřejného úřadu nebo notáře v mezích úředních oprávnění, ač vyhovují-li podmínkám shora pod α) a β) uvedeným.

b) Smíry uzavřené před soudy neb úřady a osobami k tomu oprávněnými, lze-li na jich základě vésti exekuci.

c) Platební rozkazy o zákonných poplatcích a příspěvcích, jakož i výkazy o zadrželých daních a veřejných dávkách, pokud dle platných zákonů jsou vykonatelné.

d) Jiné listiny, kteréž mají vlastnost výroku veřejného úřadu soudně vykonatelného (právoplatné nálezy, soudní schválení rozdělení tržové ceny, odevzdací listiny) (§ 33 kn. z.).

3. Na základě listin zmocněnce může býti kromě toho povolen vklad proti zmocniteli jen tenkrát, když plná moc zní buď na určitý úkon nebo není vyhotovena dříve než jeden rok před podáním žádosti za vklad (§ 31 kn. z.).

IV. Zvláštní ustanovení o knihovních listinách vydaných od jednotlivých korporací.

Z četných předpisů sem spadajících lze se dotknouti na tomto místě toliko dvou případů. Výrazné kvitanice o splacených hypotekárních zápůjčkách a cesse vydané hypotekárním úvěrním oddělením rakousko-uherské banky musí býti označeny firmou banky ve stanovách uvedenu (§ 38 stan. spol.). Výrazná prohlášení, povolení odpisu a cesse týkající se hypotek ležících v obvodu království a zemí na říšské radě zastoupených musí býti dle zák. ze dne 24. dubna 1874 č. 48 ř. z. spolupodepsána rakouským vládním komisařem.

Pokud jde o jmění církevní, jest zapotřebí, jde-li o zcizení neb ob-
tížení přes 1000 zl. neb o nájemní smlouvu na dobu delší tří let nebo
má-li při nájmu býti placeno nájemné na více než rok napřed, aby k žá-
dosti za knihovní zápis těchto právních jednání připojeno bylo prohlášení
politického úřadu zemského, že zvláštním předpisům platícím pro zcizení
nebo zavazení církevního majetku bylo vyhověno (min. nař. ze dne 20. června
1860 č. 162 ř. z.).

V. Opisy knihovních listin.

1. K žádosti za vklad nebo záznam za účelem nabytí, změny nebo
zániku knihovního práva, budiž kromě originálu listiny, o niž se žádost
opírá, připojen též neolkovaný opis její pro sbírku listin knihovního úřadu.
Jde-li o výmaz zaznamenaných břemen pozemkových aneb úhradních jistin
za ně, není zapotřebí předložení opisu listin (min. nař. ze dne 23. února
1854 č. 50 ř. z., ze dne 13. dubna 1855 č. 70 ř. z., ze dne 29. června
1858 č. 99 ř. z.).

2. O opisech listin za účelem vyměření poplatků srv. shora A. č. V.
Tyto opisy musí býti psány na celých arších velikosti obyčejného kolko-
vého papíru. Opisy buďtež od knihovního s originály porovnány a úředně
vidimovány (§ 3 cís. nař. ze dne 16. března 1851 č. 67 ř. z.). Srv. čl.
Sbírka listin a kniha listin.

VI. Právo poplatkové. Viz čl. Listiny (v právu poplatkovém).

Žádost uhražovací.

Konkurs může býti zahájen též k návrhu věřitelů. Zahájení konkursu
k naléhání věřitelů upravují §§ 63, 64, 198 konk. ř., jenž v platnosti byl za-
chován. § 64 předpokládá zvláště útěk neb skrývání se dlužníka; § 198
upravuje zahájení konkursu kupeckého následkem zastavení platů. Obyčejný
případ vyhlášení konkursu k návrhu věřitelů obsahuje § 63 konk. ř.:
»když jeden neb více věřitelů, kteří své pohledávky prokáží listinami plné
víry zasluhujícími, žádají za vyhlášení konkursu na dlužníka exekucemi
stíhaného« (o ostatních případech vyhlášení konkursu viz čl. »Konkurs«).
Řízení, jež se zavede k takové žádosti, jest upraveno § 63 konk. ř. a zá-
leží v následujícím: Nařídí se na krátkou dobu rok a uloží se dlužníkovi,
by do té doby buď naléhající věřitele pojistil anebo při roku předložil
seznam svého jmění a dluhů a prokázal možnost uspokojení všech věřitelů.
Nedostaví-li se dlužník ku stání, aneb neprokáže-li při něm, že buď vě-
řitele, kteří žádali za vyhlášení konkursu, pro jich pohledávky pojistil aneb
že jest s to, by všechny své věřitele uspokojil; vyhlásí se k naléhání navrho-
vatelů konkurs ihned bez ohledu na rekurs proti nařízení roku snad po-
daný. Rok tento dle panující praxe nelze odročiti ani s výslovným svolením
věřitelů, kteří žádali za vyhlášení konkursu. Jeví-li se žádost za vyhlášení
konkursu již v době podání patrně neodůvodněnou, budiž ihned zamítnuta.
Návrh věřitele za vyhlášení konkursu učiněn buď v žádosti. Tato žádost
služe žádostí uhražovací: úpomínkou na § 3 starého konk. ř. z roku
1781, dle něhož bylo dlužníkovi naříditi, by buď žalující věřitele uhradil
neb onen seznam předložil. Nesprávně mluví se dnes ještě o uhražovací
žalobě a dovozují se z nesprávného tohoto označení nesprávné důsledky.
Vůbec nepohybuje se praxe v intencích § 63 a postrádá v jednotlivostech
při jeho užití určité zásady. V duchu konk. ř. spočívá a objasňuje se
mnohým výrazem ustanovení, že soudové vyšetřují okolnosti rozhodné pro
jich usnesení se o žádosti za konkurs, že samočinně zasahují, informující